

PAM

CENTRALA BESTÄMMELSER I
HANDELNS
KOLLEKTIVAVTAL
1.2.2023–31.1.2025

Centrala bestämmelser i Handels kollektivavtal

1.2.2023–31.1.2025

Vad är PAM?	4
Medlemskap	5
Vad är ett kollektivavtal?	6
Vad är ett arbetsavtal?	7
Centrala punkter i kollektivavtalet	7
Arbetsavtal för viss tid.....	7
Prövotid	8
Arbetstid	8
Granskning av arbetstiden	8
Utjämningsystem	9
Arbetsskiftets minimilängd	9
Nattarbete	9
Lediga dagar	9
Årsledighetssystem	10
Söckenhelgssystem.....	14
Veckoslutsledigt	14
Matrast.....	14
Kafferast	15
Om arbetstagaren insjuknar	16
Om ett barn under 10 år insjuknar.....	17

Arbetsdräkt	18
Lön	18
Hänsyn till utbildning och arbetslivserfarenhet	18
Tillägg	19
Söndagsarbete	19
Lön till skolelev	19
Praktikantens lön	20
Lön för familjeledighet.....	20
Intjäning av semester	21
Lön för semestertid	22
Semesterpremie	22
Uppsägningstider	23
Lönegruppering fram till 31.12.2023	24
Lönegruppering från 1.1.2024 och 1.6.2024	25
Lönetabeller 1.6.2023–31.5.2024	26
Lönetabeller 1.6.2024–31.1.2025	28
Arbetstidstillägg	30

Handelsbranschens arbetsvillkor

Arbetstagarnas arbets- och lönevillkor grundar sig på arbetslagarna, kollektivavtalet och det personliga arbetsavtalet. PAM har förhandlat fram bättre arbetsvillkor för arbetstagarna inom handelsbranschen än vad de skulle få enbart med stöd av arbetslagarna.

Vad är PAM?

Servicefacket PAM driver arbetstagarnas intressen inom de privata servicebranscherna, t.ex. i detalj- och partihandeln, turism-, restaurang- och fritidstjänstbranschen, fastighetsservice- och säkerhetsbranschen samt hårbranschen.

Förbundet förhandlar om kollektivavtal inom de privata servicebranscherna och bevakar sina medlemmars intressen. PAM och arbetsgivarorganisationerna har ingått kollektivavtal som gäller drygt 40 olika branscher. PAM:s medlemmar har rätt att inom sin krets välja en förtroendeman som bistår dem i anställningsfrågor och förhandlingar med arbetsgivaren.

Medlemskap

Om du arbetar i en bransch som PAM representerar kan du ansluta dig som medlem. Vid sidan om andra förmåner innebär medlemskapet att du har rätt till inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa. Medlemsavgiften är 1,5 % av din bruttolön. Förbundets fullmäktige beslutar årligen om medlemsavgiftens storlek. Medlemsavgiften är avdragsgill i beskattningen.

Studerande i branscher som PAM representerar kan bli studentmedlemmar. Studentmedlemmar betalar medlemsavgift endast på eventuella löneinkomster.

När du börjar arbeta – anslut dig till PAM

Det är enkelt att bli medlem, gå till webbplatsen **pam.fi/blimedlem** och fyll i blanketten. Du kan också ringa PAMs nummer för frågor om medlemskap, tfn 030 100 640.

De flesta arbetsgivare drar av medlemsavgiften direkt från lönen efter att avtalet för inkassering av medlemsavgiften har undertecknats. Detta är utan tveivel det enklaste sättet att betala medlemsavgiften.

Om arbetsgivaren inte inkasserar medlemsavgiften direkt från lönen kan du betala den själv varje månad. Förbundet skickar dig betalningsanvisningar.

Vad är ett kollektivavtal?

Servicefacket PAM har ingått Handels kollektivavtal med Finsk Handel. I kollektivavtalet har vi kommit överens om minimivillkoren som ska följas i arbetet, bl.a. i fråga om löner, arbetstider, frågor som gäller sjukdomstid och semester, semesterlön och -premie. Lönerna enligt kollektivavtalet som PAM förhandlat fram är minimilöner som inte får underskridas. Det är bra att komma ihåg att ett personligt arbetsavtal inte kan innehålla sämre villkor än kollektivavtalet. Avtalet är s.k. allmänt bindande, dvs. alla arbetsgivare i branschen måste följa åtminstone dessa avtalsvillkor beträffande sina anställda.

Detta häfte innehåller de viktigaste bestämmelserna i Handels kollektivavtal. Detaljerade bestämmelser finns i själva kollektivavtalet. Om du är medlem kan du beställa kollektivavtalet kostnadsfritt på webbplatsen **pam.fi/tilaukset**. Kollektivavtalet finns också i elektroniskt format på hemsidan **pam.fi**. Om du behöver mer ingående

och detaljerad information om arbetsvillkoren ska du kontakta förtroendemannen på din arbetsplats. Du kan också ringa PAMs anställningsrådgivning på numret 030 100 640.

Vad är ett arbetsavtal?

Ett arbetsavtal ingås av arbetsgivaren och arbetstagen. Avtalsvillkoren ska åtminstone följa bestämmelserna i kollektivavtalet. Parterna kan avtala om arbets- och lönevillkor som är fördelaktigare för arbetstagen. Avtalet ska helst alltid göras upp skriftligt. Blanketter för arbetsavtal inom handelsbranschen finns på förbundets kontor eller på PAM:s webbplats **pam.fi**.

Centrala punkter i kollektivavtalet

Arbetsavtal för viss tid

- Kan ingås endast av motiverade skäl eller på arbetstagens initiativ.
- Om det inte finns motiverade skäl ska avtalet anses gälla tillsvidare (=stadigvarande).
- Ingenting parten kan säga upp avtalet.

Prövotid

- Kan avtalas genom arbetsavtal.
- Högst 6 månader.
- Frånvaro på grund av sjukdom eller familjeledighet kan förlänga prövotiden under särskilda villkor.
- I ett anställningsförhållande för viss tid får prövotiden med förlängning vara högst hälften av den tid arbetsavtalet gäller, dock inte längre än 6 månader.
- Anställningen kan upphävas utan uppsägningstid

Arbetstid

Arbetstiden är högst 37,5 timmar per vecka och 9 timmar per dygn. På enskilda arbetsplatser kan man komma överens om annat gällande arbetstiderna. Se det egentliga kollektivavtalet.

Granskning av arbetstiden

Den verkliga arbetstiden för deltidsanställda ska granskas åtminstone en gång per halvår. Lokalt kan det avtalas om längre granskningsperioder på högst ett år.

Utjämningsystem

- Längd 2–26 veckor (lokalt kan det också avtalas om 27–52 veckor).
- Under utjämningsperioden utjämnas arbetstiden till den arbetsavtalsenliga arbetstiden per vecka.
- Arbetstiden får inte överstiga 9 timmar per dygn eller 48 timmar per vecka (annat kan avtalas på enskilda arbetsplatser).
- Görs upp på förhand.

Arbetsskiftets minimilängd

Minst 4 timmar. Arbetsskiftet kan vara kortare enligt överenskommelse med arbetstagaren i enskilda fall eller av en grundad anledning.

Nattarbete

Arbetsgivaren kan avtala om nattarbete med arbetstagaren. Särskilda begränsningar gäller utförande av nattarbete.

Lediga dagar

Arbetstagaren får en lagstadgad ledighet per arbetsvecka och en ledig dag enligt kollektivavtalet.

Årsledighetssystem

För närmare information se det egentliga kollektivavtalet.

Intjäningen av årsledighet börjar först då anställningsförhållandet har varat i 6 månader.

Arbetstagaren intjänar årsledighet per kalenderår på basis av

- faktiskt utförda arbetstimmar,
- annan tid som enligt 2 kap. 3 § i arbetstidslagen räknas som arbetstid,
- utbildning beordrad av arbetsgivaren till den del som arbetsgivaren betalar för inkomstbortfall från den ordinarie arbetstiden,
- förtroendemannens och arbetarskyddsfullmäktiges befrielse från arbete.

Intjäning av årsledighet

Arbetstagaren intjänar årsledighet enligt tabellen nedan:

ANTAL UTFÖRDA ARBETS-TIMMAR	MÄNGD ÅRSLEDIGHET	ANTAL TIMMAR AV ÅRSLEDIGHET
200	1	7,5
400	2	15
600	3	22,5
800	4	30
1000	5	37,5
1150	6	45
1300	7	52,5
1430	8	60
1560	9	67,5

Beviljande av årsledighet

- Ges i första hand under intjäningsåret, dock senast före slutet av april under det år som följer på intjäningsåret.
- Vid beviljande av årsledighet ska arbetstagaren höras.
- Kan inte tas ut under samma tid som semester eller andra ledigheter infaller.
- Ska i mån av möjlighet ges i samband med någon annan ledighet. Kan emellertid ges också på en enskild dag, som exempelvis en söckenhelg.
- Oavbrutna årsledigheter på tre dagar eller längre ska avtalas med arbetstagaren.
- Ska antecknas i arbetsskiftsförteckningen.
- Under det kalenderdygn till vilket årsledigheten är förlagd kan man inte planera in starten eller slutet på ett arbetsskift.
- Frånvaro ändrar inte de lediga dagarna enligt arbetsskiftsförteckningen.
- Årsledighet ges i form av en arbetsdag på 7,5 timmar, om inget annat avtalats.
- Likställs med ordinarie arbetstid vid beräkningar av hur semester intjänas.

Lön under årsledigheten

Under årsledigheten får arbetstagaren lönen med fasta tillägg utan timspecifika miljötillägg och arbetstidstillägg.

- Månadsavlönade arbetstagare och arbetstagare som inte arbetar heltid får sin normala lön oberoende av hur lång årsledighet de har haft.
- Timavlönade arbetstagare får 7,5 timmars lön för en årsledighetsdag.
- Den som får provision ska få sin genomsnittliga dagsprovision under årsledigheten.

Utbetalning av årsledighet i form av kontant ersättning

Om arbetstagarens anställningsförhållande har varat i 6 månader kan man komma överens skriftligen om att betala ut kontant ersättning istället för att ge årsledighet.

Årsledighet som inte tagits ut när anställningsförhållandet upphör ersätts kontant.

Söckenhelgssystem

Istället för ett årsledighetssystem kan man i företaget eller i en del av det införa ett söckenhelgssystem. Det system som valts kan inte bytas ut mitt under kalenderåret. Se närmare bestämmelser i kollektivavtalet.

Veckoslutsledigt

- Under kalenderåret får arbetstagaren minst 17 fridagskombinationer fredag-lördag, lördag-söndag eller söndag-måndag.
- Av veckoslutsledigheterna ges minst 9 som fridagskombination lördag-söndag (ifall arbetstagaren inte arbetar enbart under veckoslut).
- På enskilda arbetsplatser kan man komma överens om annat.

Matrast

När den ordinarie arbetstiden utan avbrott överskrider 7 timmar, har arbetstagaren en matrast på minst 1 timme.

Genom lokala avtal kan matrasten

- förkortas med högst 30 minuter eller
- slopas helt så att arbetstagaren får äta på arbetstid.

Kafferast

Arbetsdagens längd:

under 4 timmar	ingen kafferast
från 4 timmar men under 6 timmar	1 kafferast
minst 6 timmar	2 kafferaster

Om 2 kafferaster försvårar arbetsarrangemangen, ges 1 längre kafferast.

Arbetstagare som kontinuerligt arbetar i kassan får då 1 extra paus under vilken man kan låta hen utföra annat arbete.

Arbetsgivaren ska se till att pauserna kan hållas i praktiken.

Om arbetstagaren insjuknar

ANSTÄLLNINGS- FÖRHÅLLANDETS LÄNGD VID INSJUKNANDET	DEN AVLÖNADE PERIODENS LÄNGD
under 1 månad	50 % av lönen för karenstiden enligt sjukförsäkringslagen
minst 1 månad	karenstid enligt sjukförsäkringslagen
minst 3 mån men under 3 år	4 veckor
från 3 år men under 5 år	5 veckor
från 5 år men under 10 år	6 veckor
minst 10 år	8 veckor

Karenstiden enligt sjukförsäkringslagen är dagen för insjuknandet och därpå följande 9 vardagar.

Om ett barn under 10 år insjuknar

Rätt till lön för de arbetsdagar som ingår i 1–3 kalenderdagar om

- frånvaron är nödvändig för att ordna vård av barnet eller för att vårda barnet och
- arbetstagaren utan dröjsmål har informerat om sin frånvaro och om möjligt hur länge den beräknas fortgå samt
- läkarintyg eller annan av arbetsgivaren accepterad utredning över barnets sjukdom har lämnats in.

Till annan än ensamstående förälder betalas lön om

- den andra vårdnadshavaren,
- vårdnadshavarens maka/make eller sambo, eller
- barnets vårdnadshavare som inte bor i samma hushåll

inte har möjlighet att ordna vården eller själv vårda barnet på grund av arbetstid i sitt förvärvsarbete, avståndet (bostadsort), värnplikt, civiltjänstgöring eller reservövning. Utredning ska på begäran företas över hindret.

Vid behov försöker man ge arbetstagaren oavlönad frånvaro om varaktigheten är längre än 3 kalenderdagar.

Arbetsdräkt

Arbetsgivaren skaffar arbetsdräkter till fast anställda expedit, dekoratörer samt lager- och servicestationsanställda. Arbetsgivaren sköter klädvården av arbetsdräkterna om inte annat avtalats med de anställda mot separat ersättning.

Lön

Enligt Handels kollektivavtal är faktorer som inverkar på lönen till exempel arbetsuppgifterna, utbildningen, antalet tjänsteår, tilläggen och arbetsorten.

Hänsyn till utbildning och arbetslivserfarenhet

I kollektivavtalet finns det bestämmelser som reglerar hur utbildning och arbetslivserfarenhet påverkar beräkningen av tjänstgöringsperioden.

Tillägg

För olika yrkesgrupper finns det olika tillägg, såsom uppgiftsbundet tillägg, inventarietillägg, ansvarstillägg, miljötillägg, fryslagertillägg osv. (se det egentliga kollektivavtalet). Arbetstidstilläggen finns i denna översikt av kollektivavtalet, se sidan 30.

Söndagsarbete

För arbete på söndag eller kyrklig helgdag, självständighetsdagen och första maj betalas dubbel lön.

Lön till skolelev

- Lönen till skolelever är minst 70 % av 1:a årets lön i den lägsta lönegruppen för respektive yrke.
- Sådan lön kan betalas till elever i grundskola, gymnasium eller yrkesskola.
- Lönen kan betalas för högst 2 månader sammanlagt.
- Efter 2 månader ska åtminstone praktikantlön betalas.

Praktikantens lön

- Minst 85 % av 1:a årets lön i lägsta lönegruppen för respektive yrke (t.ex. försäljare) eller av nedanstående svårighetsklass (t.ex. logistikarbetare och tjänstemän).
- Lönen kan betalas i högst 1 år, och därefter betalas lönen för 1:a året i den berörda lönegruppen.

Lön för familjeledighet

Ledighet med lön

- Lön för graviditetsledigheten i 40 arbetsdagar från början av graviditetsledigheten
- Lön för föräldraledigheten i 36 arbetsdagar från början av föräldraledigheten.

Som lön betalas

- skillnaden mellan graviditets- eller föräldrapenningen enligt sjukförsäkringslagen, eller
- lön om arbetsgivaren får den graviditets- eller föräldrapenning som den anställda har rätt till enligt sjukförsäkringslagen.

Villkor för utbetalning av lön

- Anställningen har varat minst 9 månader innan ledigheten börjar.
- Arbetstagaren återvänder till arbetet efter familjeledigheten.

Intjäning av semester

Semester intjänas för hela kvalifikationsmånader. När anställningens längd vid slutet av kvalifikationsåret (1.4–31.3) är

- under ett år: intjänas 2 vardagar
- minst ett år: intjänas 2,5 vardagar

En hel kvalifikationsmånad (kalendermånad):

- a) minst 14 dagars arbete
- b) minst 35 timmars arbete.

Semester intjänas på basis av regeln om 35 timmar, om arbetstagaren enligt arbetsavtalet arbetar mindre än 14 dagar per månad.

Lön för semestertid

Månadsavlönad

$$\frac{\text{månadslön} \times \text{antalet semesterdagar}}{25}$$

Till semesterlönen och -ersättningen tillkommer en procentandel av de utbetalade tilläggen. Anställningens varaktighet den 31 mars mindre än 1 år: 10 %; minst 1 år: 12,5 %.

Semesterlön eller -ersättning till arbetstagare som arbetar färre än 37,5 timmar (både arbetstagare med timlön och avvägd månadslön)

När anställningen vid kvalifikationsårets slut (1.4–31.3) har varat i mindre än 1 år:

- 10 % av lön som utbetalats för arbetstid och för beräknad lön vid viss frånvaro.

När anställningen vid kvalifikationsårets slut (1.4–31.3) har varat i minst 1 år:

- 12,5 % av lön som utbetalats för arbetstid och för beräknad lön vid viss frånvaro.

Semesterpremie

Semesterpremien är 50 % av den semesterlön som motsvarar enligt semesterlagen intjänad semester.

Uppsägningstider

1. Arbetsgivaren säger upp anställningen

ANSTÄLLNINGENS LÄNGD	UPPSÄGNINGSTID
högst 1 år	14 dagar
över 1 år men högst 4 år	1 månad
högst 8 år	2 månader
högst 12 år	4 månader
över 12 år	6 månader

2. Arbetstagaren säger upp anställningen

ANSTÄLLNINGENS LÄNGD	UPPSÄGNINGSTID
högst 5 år	14 dagar
över 5 år	1 månad

För kontorsanställda och partiförsäljare kan det avtalas om att uppsägningstiden är 1 månad istället för 14 dagar.

BETECKNING I KOLLEKTIVAVTALET

Expedit I	B1
Expedit II	C1
Lagerarbetare	B2
Kontorsanställda A	A
Kontorsanställda B	B1
Kontorsanställda C	C1
Kontorsanställda D	C2
Kontorsanställda E	D
Städare	A
Arbetstagare på service- och trafikst. I	A
Arbetstagare på service- och trafikst. II	B1
Servicemontör I	B2
Servicemontör II	C1
Servicemontör III	C2
Partiförsäljare	D
Dekoratör I	B1
Dekoratör II	C1

BETECKNING I KOLLEKTIVAVTALET	LÖNE- GRUPP 1.1.2024	LÖNE- GRUPP 1.6.2024
Expedit I	B1	B
Expedit II	C1	C
Tjänstemän (kontorsarbetare) A	A	A
Tjänstemän (kontorsarbetare) B	B1	B
Tjänstemän (kontorsarbetare) C	C1	C
Tjänstemän (kontorsarbetare) D	D	D
Tjänstemän (kontorsarbetare) E	avtalslön	avtalslön
Logistik (lagerarbetare) B	B2	B
Logistik (lagerarbetare) C	C1	C
Logistik (lagerarbetare) D	D	D
Logistik (lagerarbetare) E	avtalslön	avtalslön
Städare	A	A
Arbetstagare på service- och trafikst. I	A	A
Arbetstagare på service- och trafikst. II	B1	B
Servicemontör I	B2	B
Servicemontör II	C1	C
Servicemontör III	C2	C
Partiförsäljare I	D	D
Dekoratör I	B1	B
Dekoratör II	C1	C

Lönetabeller

Månads- och timlöner för handelsanställda 1.6.2023–31.5.2024

HELSINGFORS, ESBO, GRANKULLA, VANDA				
Löne-grupp	1:a året	3:e året	5:e året	8:e året
A	1 913 (11,96)	1 982 (12,39)	2 088 (13,05)	2 189 (13,68)
B1	2 019 (12,62)	2 091 (13,07)	2 207 (13,79)	2 306 (14,41)
B2	2 029 (12,68)	2 105 (13,16)	2 223 (13,89)	2 322 (14,51)
C1	2 159 (13,49)	2 235 (13,97)	2 380 (14,88)	2 491 (15,57)
C2	2 167 (13,54)	2 245 (14,03)	2 395 (14,97)	2 510 (15,69)
D	2 281 (14,26)	2 367 (14,79)	2 526 (15,79)	2 718 (16,99)

ÖVRIGA FINLAND

Löne-grupp	1:a året	3:e året	5:e året	8:e året
A	1 838 (11,49)	1 902 (11,89)	1 999 (12,49)	2 090 (13,06)
B1	1 939 (12,12)	2 009 (12,56)	2 114 (13,21)	2 202 (13,76)
B2	1 950 (12,19)	2 024 (12,65)	2 126 (13,29)	2 218 (13,86)
C1	2 068 (12,93)	2 141 (13,38)	2 270 (14,19)	2 371 (14,82)
C2	2 074 (12,96)	2 148 (13,43)	2 282 (14,26)	2 387 (14,92)
D	2 185 (13,66)	2 288 (14,30)	2 406 (15,04)	2 576 (16,10)

Lönetabeller

Månads- och timlöner för handelsanställda 1.6.2024–31.1.2025

HELSINGFORS, ESBO, GRANKULLA, VANDA				
Löne-grupp	1:a året	3:e året	5:e året	8:e året
A	1 954 (12,21)	2 024 (12,65)	2 133 (13,33)	2 236 (13,98)
B	2 072 (12,95)	2 150 (13,44)	2 271 (14,19)	2 372 (14,83)
C	2 213 (13,83)	2 293 (14,33)	2 446 (15,29)	2 564 (16,03)
D	2 330 (14,56)	2 418 (15,11)	2 580 (16,13)	2 776 (17,35)

ÖVRIGA FINLAND

Löne-grupp	1:a året	3:e året	5:e året	8:e året
A	1 877 (11,73)	1 943 (12,14)	2 042 (12,76)	2 135 (13,34)
B	1 992 (12,45)	2 067 (12,92)	2 171 (13,57)	2 265 (14,16)
C	2 118 (13,24)	2 194 (13,71)	2 331 (14,57)	2 438 (15,24)
D	2 232 (13,95)	2 337 (14,61)	2 457 (15,36)	2 631 (16,44)

Arbetstidstillägg från och med 1 maj 2022

Se kollektivavtalet för att få mer information om tidpunkter och andra tillägg som utbetalas.

EXPEDITER	kvälls- tillägg	nat- tillägg	lör- dags- tillägg	kvällstillägg för söndag- kvällar i november- december
Hfors*	4,18	6,28	5,46	8,36
Övriga Finland	4,00	6,01	5,27	8,00

LOGISTIK (LAGER- ARBETARE)	kvällstil- lägg (sön- dagar**)	nattillägg (sönda- gar**)	lördags- tillägg
Hfors*	3,73 (7,47)	4,40 (8,79)	5,46
Övriga Finland	3,73 (7,47)	4,40 (8,79)	5,27

KIOSKIMYYJÄT	kvällstillägg	nattillägg
Hfors*	0,96	3,52

* Helsingfors, Esbo, Grankulla, Vanda

** söndagar, kyrkliga helgdagar, första maj och självständighetsdagen

ARBETSTAGARE PÅ SERVICE- OCH TRAFIKSTATIONER

Service- och trafikstationer där	dagligvaruhandeln inbegriper varusortiment på färre än 2 000 artiklar eller där ingen dagligvaruhandel ingår	dagligvaruhandeln inbegriper varusortiment på minst 2 000 artiklar och vars försäljningsvårta är högst 400 m ²	dagligvaruhandeln omfattar en yta över 400 m ²
kvällstillägg (söndagar**)	1,06 (2,12)	1,86 (3,72)	Arbete i dagligvaruhandel: samma tillägg som för expediter
nattillägg	3,51	3,72	Arbete som utförs annanstans än i dagligvaruhandel: 1,06 (2,12)
			Arbete som utförs annanstans än i dagligvaruhandel: 3,51

Service Nummer

030 100 600

Arbetslöshetskassa

020 690 211

www.pam.fi

www.pam.fi/blimedlem

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket